

دولت جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات

رشته تعلیمات اسلامی

بورده ماستری

جایگاه جوان در قرآن کریم

مطالعه قرآنی،

(پایان نامه ماستری)

محقق: ضیالحمق "ناقد"

استاد رهنما: دکتور اسماعیل "نبیب بلخی"

سال ۱۳۹۸ هـ.ش - ۱۴۴۰ هـ.ق

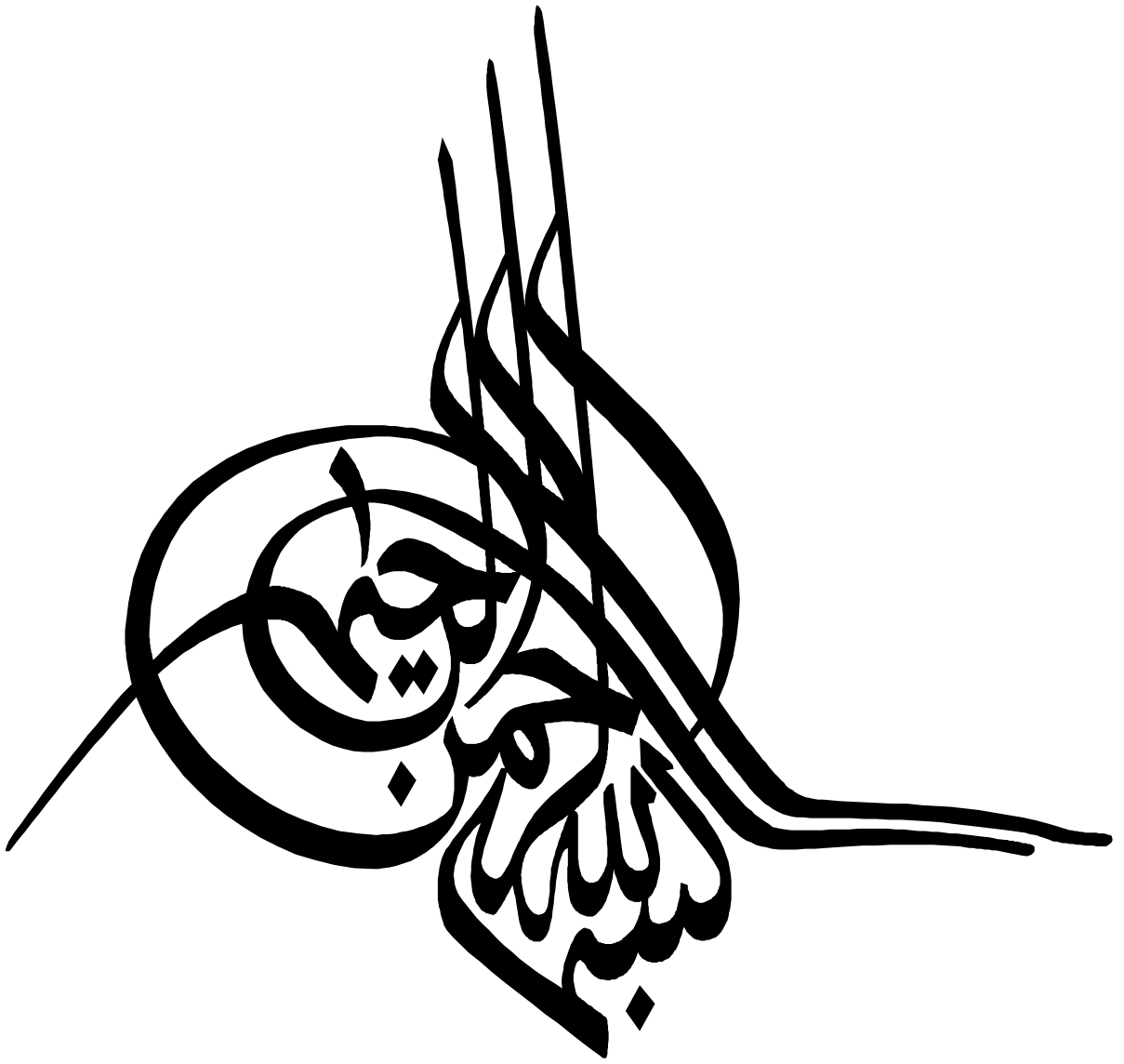
دولت جمهوری اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات
رشته تعلیمات اسلامی
بورده ماستری

جایگاه جوان در قرآن کریم

مطالعه قرآنی،
(پایان نامه ماستری)

محقق : ضیاء الحق " ناقد "
استاد رهنما : دکتور محمد اسماعیل "البیب بلخی"
سال : ۱۳۹۸ هـ ش - ۱۴۴۰ هـ ق

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات وقانون

دپیارتمنت تعلیمات اسلامی

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم ضیالحق ولد محمد داود ID نمبر Sh-mst-95-199 (از دور دوم تعلیمات اسلامی) از پایان نامه ماستری خویش زیر عنوان: جایگاه جوان در قرآن کریم به روز پنجشنبه تاریخ ۱۳۹۸/۴/۶ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و از نظر هیأت ژوری مستحق ۹۱ (نمره به عدد) نود و یک (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

امضاء اعضای هیأت ژوری:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور عبد الصبور فخری	عضو هیأت	
۲	استاد شکر الله مخلص	عضو هیأت	
۳	دکتور محمد اسماعیل لیبیب بلخی	رهنما و رئیس جلسه دفاعیه	

..... معاون علمی

..... آمر بورد ماستری

خلاصه بحث:

جوانان گنجینه گرانبهای ما هستند، در قرن های نخستین تاریخ اسلام جوانان قله های شامخ و سند افتخار دین مبین اسلام بودند. بناء امروزه زیباست جوانان مسلمان خود را به اخلاق اسلامی آراسته کنند تا آنکه اصل شائسته سالاری و اصول درایت و کفایت را دقیقاً از اسلام بیاموزند. زیرا در پی تهاجم فرهنگی بیرون مرزی به سرزمین های مسلمانان، اخلاق جوامع اسلامی به ویژه جوانان تقریباً نابود شده است و به نام آزادی، دموکراسی و دیگر نام های پر زرق و برقی که ظاهری خوش نما دارند و درونی پوسیده، بی بند و باری های اخلاقی، و بی میلی به قرآن و سنت این جوامع را فراگرفته است. از آنجا که تهاجم فکری که امروزه در بسیاری از کشورهای اسلامی به ویژه در افغانستان آن را مشاهده می کنیم، دوشادوش استعمار، به سرزمین های اسلامی نفوذ کرده است. بیشتر باید روی زندگی آینده نسل جوان توجه کرد. چون بسیاری از جوانان امروز عمیقاً تحت تأثیر اندیشه های غربی قرار گرفته اند، زیباست بدانند، قرآن برای زندگی بهتر نسل جوان برنامه های دقیق تر و شایسته تر را در نظر دارد، که هرگاه زندگی مطابق خواست قرآن صورت بگیرد زندگی جوان رنگ دیگری به خود خواهد گرفت.

در این پایان نامه در مورد جایگاه جوان از دیدگاه قرآن و نمونه های ارزنده ای از جوانان که آئین خود را برای یک زندگی معنوی و پربار کافی و کامل نیافته و در پناه قرآن خود را تزکیه نموده اند عرضه می دارم، تا جوانان به اصالت آئین خود و قدرت پرتوان تعلیمات و فرهنگ درخشان اسلام پی برده و از گرفتاری در دام اسارت غرب و شرق مصئونیت یابند، در این پایان نامه مختصراً تمام آنچه را که برای یک جوان مسلمان قرآن کریم در نظر دارد، جمع آوری نموده ام، زیرا راه حل در کتاب خدا و سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم است. وای به حال ملّتی که جوانان آن در جنگ ارزش ها شکست خورده و به دنبال هیچ و پوچ، سرمایه های ارزشمند زندگانی را به هدر دهند.

در این اثر من بیشتر روی دشواریهای امروزی که دامنگیر جوانان شده است نسبت به گذشته‌ها بیشتر است، اشاره‌های داشتم، بدین منظور هر جوان باید چند اصل کلی و مهم را جهت استفاده از قرآن یادآور شوند، که کمک مؤثری در تشخیص نوع مشکل آنان کند، و به امید خداوند گشایشی و راه‌علاجی مؤثر برای آن موضوع قرار گیرد، هرچند دستور العمل یومیه قرآن برای برخی‌ها شاید سخت‌ینداشته شود، اما برای آنکه کانون گرم خانواده گرم‌تر قی‌بماند و اختلاف و نفرت آن‌را به سردی نکشاند قرآن کریم قید و بندها و محدودیت‌هایی را برای هر یک از جوانان مقرر فرمود، تا با رعایت نمودن آن زندگی راحت و خوشی را بگذرانند.

پایان نامه‌ها، همه ابعاد زندگی جوان‌را که در قرآن به آن مستقیماً و یا به آن اشاره هرچند دور شده باشد، به‌موشگافی و تحقیق پرداخته تا رهنمای خوبی برای نسل جوان این مرزوبوم قرار گیرد، و زندگی نسل جوان در گرمای سوزان ناباوری‌های زمان در زیر سایه پر میمنت قرآن از سوزندگی در امان ماند، و از فیض قرآن بهره‌مند گردند، که رهگشای خوبی برای همگان است. در بخش دیگری این پایان‌نامه ارشادات و الگوگیری نسل جوان است، با توجه به این مطلب، وجود الگو در اصلاح یا انحراف فرزند نقش بسیار حساسی را ایفا می‌کند، اگر مربی صادق، امین، بزرگ‌وار، شجاع و پاک باشد، فرزند بر مبنای صداقت، امانت، بزرگ‌واری و شجاعت و پاک‌ی، رشد خواهد کرد، بناء زندگی پیامبران را بعنوان بهترین الگو در لابلای این پایان‌نامه تذکر داده‌ام.

در فصل نخست این پایان‌نامه روی مفاهیم کلی و اثره جوان صحبت مفصل داشتم، سپس در فصل دوم روی ویژه‌گی‌های جوان شایسته از دیدگاه قرآن، بویژه ویژگی‌های معنوی، ظاهری، اهمیت دوره جوانی و برخی نمونه‌های از جوانان شایسته نیز تحت شعاع مطالعه قرار گرفت. در فصل سوم روی نقش فعال جوانان در تغییر مثبت جامعه بازگو نموده و تاثیر مثبت صداقت و شجاعت را

نیز یاد آور شدم، متعاقبا روی وصیت والدین جهت
تغییر و نقش برخی از جوانان مبارز را به تصویب
کشیدم. بالاخره در فصل چهارم و یا پایانی این پایان
نامه پیام های اخلاقی قرآن کریم را به بررسی گرفتم،
در فرجام روی مهمترین وظیفه جوان، و تاثیر پذیری
آنان، توأم با رعایت عدالت در برخورد ها بویژه جدال
نیکو باکفار و اجتناب از منهیات و فساد در زمینه
تحقیق همه جانبه صورت گرفته است.

واژه گان کلیدی: جوان، جوانان، الشاب، الشباب، الفتی
، عمر، آزمایش و پیام ها.

فهرست عناوین

عنوان
صفحه

.....	شکر و تقدیر
.....	چکیده
1.....	مقدمه
1.....	الف. بیان موضوع
2.....	ب. اهمیت تحقیق
2.....	ج. هدف تحقیق
3.....	د. سوالات تحقیق
3.....	هـ. فرضیه تحقیق
3.....	و. سبب انتخاب موضوع
4.....	ز. پیشینه تحقیق
5.....	ح. سازمان دهی تحقیق
5.....	ط. موانع تحقیق
5.....	ی. روش تحقیق
11.....	ک. کلیات و مفهوم شناسی (پیشگفتار)

فصل اول

کلیات و مفاهیم شناسی

10.....	مبحث اول: جوان
12.....	مطلب اول: تعریف جوان
16.....	مطلب دوم: واژه های مترادف جوان
17.....	مطلب سوم: واژه های متضاد جوان
20.....	مبحث دوم: عمر
21.....	مطلب اول: سیر تکاملی عمر
25.....	مطلب دوم: مرحله قبل از ۱۰- از دیدگاه قرآنی
27.....	مطلب سوم: دوران حاملگی.. ا
29.....	مطلب چهارم: دوران شیر خوارگی
30.....	مطلب پنجم: دوران جوانی
32.....	مطلب ششم: دوران پیری
35.....	مبحث سوم: برجستگی های مرحله جوانی

- مطلب اول: جوانی مرحله الگوگیری.....36
 مطلب دوم: جوانی مرحله اعتماد به نفس.....37
 مطلب سوم: جوانی مرحله آموزش و پرستش.....39
 مطلب چهارم: جوانی مرحله زیبایی صورت و سیرت40
 مبحث چهارم: اهمیت جوانان از دیدگاه قرآن....43
 مطلب اول: اهمیت معنوی جوان در قرآن.....44
 مطلب دوم: اهمیت علمی جوان در قرآن.....45
 مطلب سوم: اهمیت فیزیکی جوان در قرآن.....47
 مطلب چهارم: اهمیت اجتماعی جوان در قرآن.....48

فصل دوم

ویژگی های جوان شایسته از دیدگاه قرآن

- مبحث اول: ویژگی های معنوی.....51
 مطلب اول: ایمانداری و تقوی.....53
 مطلب دوم: فرمانبرداری از خدا.....55
 مطلب سوم: توکل به خدا.....56
 مبحث دوم: ویژگی های ظاهری.....57
 مطلب اول: پابندی به صداقت.....57
 مطلب دوم: احساس حلم و بزرگواری.....63
 مطلب سوم: احساس عفت و پارسایی.....64
 مطلب چهارم: بی باکی و شجاعت.....65
 مطلب پنجم: توانمندی تعاون و همکاری.....67
 مبحث سوم: نمونه های از آزمایشات خداوندی در قبال جوانان.....70
 مطلب اول: موفق بدر آمدن حضرت ابراهیم علیه السلام از آزمایش.....72
 مطلب دوم: آزمایش اسماعیل و تسلیمی او به اوامر الهی.....73
 مطلب سوم: آزمایش حضرت یوسف علیه السلام.....76
 مطلب چهارم: آزمایش حضرت مریم علیها السلام..77
 مطلب پنجم: کامیابی و پایداری جوانان اصحاب کهف 80
 مطلب ششم: موفقیت حضرت موسی در آزمایش.....80

فصل سوم

نقش فعال جوانان در تغییر جامعه

- مبحث اول: اثر شکیبایی جوانان در تغییر.....84
 مطلب اول: مبارزه جوانان جهت تغییر بهتر.....85
 مطلب دوم: پیامد مبارزه و عدالت خواهی جوانان در
 تغییر.....86
 مبحث دوم: اثر صداقت جوانان در تغییر.....88
 مطلب اول: عفت و پاکدامنی جوانان در تغییر..89
 مطلب دوم: پیامد عفت و پاکدامنی جوانان در تغییر
90
 مبحث سوم: وصیت والدین جهت تغییر بهتر.....93
 مطلب اول: وصیت حضرت ابراهیم به فرزندش اسماعیل
 علیهما السلام.....94
 مطلب دوم: وصیت حضرت یعقوب علیه السلام به فرزندانش
95
 مطلب سوم: وصیت حضرت لقمان به فرزندش.....96
 مبحث چهارم: نقش برخی جوانان مبارز در تغییر
98
 مطلب اول: ایستادگی حضرت ابراهیم در برابر شرک 99
 مطلب دوم: پایداری حضرت اسماعیل در بابر اوامر
 خداوند متعال.....101
 مطلب سوم: شکیبایی و عفت یوسف علیه السلام..102
 مطلب چهارم: مبارزه حضرت موسی در برابر فرعون 103
 مطلب پنجم: دعوت حضرت عیسی در کودکی.....105
 مطلب ششم: مبارزه حضرت سلیمان علیه السلام در برابر
 شرک.....106

فصل چهارم

پیام های اخلاقی قرآن برای جوانان

- مبحث اول: مهمترین وظیفه جوانان از منظر قرآن 109
 مطلب اول: خدا پرستی.....112
 مطلب دوم: تحصیل علم.....110
 مطلب سوم: کار و کوشش.....113
 مطلب چهارم: اهتمام به ازدواج.....115
 مطلب پنجم: حق پذیری.....115
 مطلب ششم: تهذیب نفس.....117
 مطلب هفتم: نیکی به والدین.....118

مطلب هشتم: امر به معروف و نهی از منکر.....	119
مطلب نهم: تواضع و فروتنی.....	120
مبحث دوم: اثر پذیری جوانان از دیدگاه قرآن	123
مطلب اول: تاثیر والدین در جوانان.....	124
مطلب دوم: تاثیر روابط دوستی میان جوان.....	126
مطلب سوم: تاثیر محیط زیست بر جوانان.....	128
مطلب چهارم: تاثیر گذاری دوت بسوی خیر.....	129
مطلب پنجم: تاثیر علم در صیت جوان.....	131
مطلب ششم: تاثیر گذاری اعمال نیکو بر شخصیت جوان	132
مبحث سوم: رعایت عدالت در برخوردها.....	135
مطلب اول: اعتدال و میانه روی.....	136
مطلب دوم: عدالت فردی.....	137
مطلب سوم: عدالت اجتماعی.....	138
مطلب چهارم: عدالت مالی.....	139
مطلب پنجم: عدالت معنوی.....	140
مطلب ششم: امانت داری.....	141
مطلب هفتم: پابندی به عهد و پیمان.....	141
مبحث چهارم: جدال نیکو با اهل کتاب هنگام دعوت به	143
توحید.....	143
مطلب اول: سازش نکردن با کفار.....	144
مطلب دوم: سخن نیکو هنگام دعوت به توحید.....	144
مبحث پنجم: منع فساد در روی زمین و احترام به خون	147
انسانها.....	147
مطلب اول: دوری از زنا.....	147
مطلب دوم: دوری از قتل انسانها.....	148
مطلب سوم: اجتناب از سرقت.....	148
مطلب چهارم: اجتناب از شرک.....	149
مطلب پنجم: دوری از تکبر و خود خواهی.....	152
مطلب ششم: اجتناب از خیانت در امانت.....	153
نتیجه گیری.....	156
خلاصه.....	157
پیشنهادات.....	159

160.....	فهرست منابع و مآخذ
167.....	فهرس آیات
179.....	فهرست احادیث
181.....	فهرس اسامی

نتیجه گیری

دین مبین اسلام که داعیه‌ی انسان‌سازی و شکوفاگری همه‌ی ظرفیت‌ها و استعدادها را بشوری را دارد، جوانی را برترین و شایسته‌ترین مرحله‌ی زندگی می‌داند و بر نقش محوری آن در سازندگی انسان تأکید می‌کند: { وَلَا تَسْ نَصِيكَ مِنَ الدُّنْيَا }¹ ترجمه: تندرستی و نیرو و آسایش و جوانی و شادابی خود را فراموش نکن و با این سرمایه‌های گرانبها آخرت خود را تأمین کن. یکی از ویژگی‌های دوره‌ی جوانی، گرایش به تجدد و نوگرایی است. جوانان شیفته‌ی سبک‌های نوین در روزگار خود هستند. آن‌ها به هر چیز تازه‌ای با خوش بینی می‌نگرند. اسلام در مرحله‌ی عمل برای تنظیم روابط اجتماعی نسل جوان آداب و وظایفی قرار داده و پایه‌ی آن را بر ایمان به خدا و تقویت روح فضیلت و انسانیت بنا نهاده است. تعالیم اسلام در این زمینه بقدری دقیق و هماهنگ با فطرت انسان است که اگر به آن عمل شود، و معاشرت‌ها رنگ انسانی الهی به خود گیرد، سیمای زندگی عوض می‌شود. از آنچه بالا تذکر رفت دریافتیم که چگونه اسلام به نسل جوان ارج می‌گذارد، و به چه شیوه نسل جوان را مورد غور و بررسی ویژه قرار داده است. و برماست تا جهت بهبودی وضعیت جوانان و نوجوانان از دل و جان بکوشیم، و جامعه پر از صفا و صمیمیت را با خود داشته باشیم.

در بخش دیگر این پایان نامه تذکر رفت که جوانان مسلمان گروه انسانی از نژادها هستند که براساس همدلی گردهم آمده اند و اعتقاد و باورهای یکسان دارند، در غم و اندوه شریک یکدیگر اند و بخاطر برچیدن غبار غم و اندوه بهم دیگر دست یاری می‌دهند.

بالا تر از همه دانسته شد که جوانان همواره کانون توجه به مصلحان و آماج تهاجم مفسدان بوده‌اند، زیرا عالم جوانی همان گونه که منشأ شور انگیزترین تجلیات

عاطفی، روحی و بالندگی است. در معرض فتنه انگیزترین آسیب‌های فردی، اخلاقی و اجتماعی نیز هست یکی دیگر از وسایل آزمون انسان، فرزند است. آدمی فطرتاً فرزندش را دوست می‌دارد، گاهی ممکن است حب به فرزند سبب شود انسان بصیرت خویش را از دست دهد، حلال خدا را حرام گرداند و یا حرام خدا را حلال کند، اما برنده کسانی هستند که جهت رشد و شگوفایی نسل جوان سخت تلاش می‌ورزند زیرا آنان ستون فقرات جامعه اند.

در لابلای این پایان نامه تذکر رفت که الگوگیری نسل جوان، تاثیر والدین و جامعه بالای روان نسل جوان، با آموزه های قرآنی جهت پالایش برجستگی های معنوی آنان در ساخت و ساز افکار و اندیشه نسل آینده ارزش بسزا داشته و ضامن سلامتی جامعه میتوان قرار گیرد.

فشرده این پایان نامه قرار ذیل است:

1. واژه های الشاب، الشباب، الشباب، الفتیات و بالغ به نسل جوان اطلاق میشود.
2. واژه های جوان، نوجوان، نورسید، نورسته و نونهال در فارسی به جوان اطلاق میشود.
3. جایگاه نسل جوان در قرآن عظیم الشان فوق العاده بالا و با ارزش است.
4. جایگاه نسل جوان در احادیث نبوی شریف نیز قابل تمجید و تقدیر است.
5. پیام های اخلاقی قرآن عظیم الشان برای نسل جوان، پیر، زن و مرد یکسان است.
6. ویژگی های بر آزنده نسل جوان همگرایی و هم اندیشی با پیام های اخلاق قرآن است.
7. وظایف اساسی نسل جوان عملکردن تحت شعاع شریعت اسلامی و سفارشات قرآنی است.
8. یاد آوری وصیت های والدین بویژه پیامبران به فرزندان شان بخشی از رهنمای های قرآن برای نسل

جوان است که باید مطابق شریعت اسلامی خویش را آراسته بدارند.

9. صداقت، صبر و شکیبایی یکی از شاخصه های بزرگ نسل جوان است.

10. پاکدامنی، عفت و باحیای یک دیگر از ویژگی های نسل جوان است.

11. پابندی به عبادات، توأم با ویژگی های اخلاقی قرآنی نشانه ایماننداری است.

12. قرآن کریم پیامبران جوان را بعنوان بهترین الگو به نسل جوان معرفی نموده است.

13. قرآن کریم توجه خاص به اهمیت دوران جوانی دارد.

14. قرآن کریم داسـتان پیامبران و برخی از جوانان را بعنوان الگوی صبر، استقامت، شهامت، عفت، و پاکیزگی در جاه جای از قرآن تذکر میدهد.

15. جوانی بهترین دوره ساخت و ساز از منظر قرآنی است.

16. جوانی بهترین دوره تغییر و دگرگونی مثبت است.

17. عملی سازی پیام های اخلاقی قرآن برای نسل جوان یک امر ضروری است.

بدین منظور جوانی بهترین و حساس ترین دوره ی عمر هر موجودی به ویژه انسان به حساب می آید. در همین دوره است که انسان می تواند سرنوشت خویش را رقم بزند و افق آینده ی خود را روشن و درخشان و یا آن را تیره و تار سازد. در این مرحله عمر است که غرور، هیجان، احساسات، شهوت، ناپختگی عقلی و بر شخص سایه می افکند.

پیشنهادات

در خاتمه این پایان نامه که حاوی پیشنهادات ضروری تربیتی نسل جوان است، به خواننده گرامی تقدیم می گردد. این پیشنهادات از نقطه نظر تربیتی کم اهمیت تر از ضروریات زندگی نیست. از آنجا که وجود الگو در تربیت نسل جوان، از مفیدترین عوامل مؤثر در رشد اخلاقی، روانی و اجتماعی آنان است، پیشنهاد بنده جهت رهنمون بهتر نسل جوان در این پایان نامه قرار ذیل است:

1. توجه جدی والدین نسبت به تربیت، اخلاق، و شیوه زیست فرزندان در جامعه اسلامی.
2. آشناسازی فرزندان و جوانان به داشته های قرآن عظیم الشان و احادیث نبوی شریف که رهگشای خوبی جهت زندگی بهتر نسل جوان می باشد.
3. مسئولیت پذیری، علماء، مربیان، بزرگان و افراد با نفوذ جامعه در قبال تربیت سالم نسل جوان این مرز و بوم که اساس جامعه افغانی را تشکیل می دهند.
4. توجه و مسئولیت پذیری دولت جمهوری اسلامی افغانستان به ویژه وزارت اطلاعات و فرهنگ در قبال رشد شگوفائی استعداد نسل جوان، و واگذاری مسئولیت های فرهنگی را بر اهل آن.
5. تشویق و جهت دادن نسل جوان جهت الگوگیری از پیامبران و پیشوایان امت اسلامی که رمز پیروزی و نمونه اخلاق در عصر خویش بودند.
6. نقش کلیدی مدارس، مکاتب، دانشگاه ها و روزنامه ها در زیر ساخت اندیشه نسل جوان.
7. استفاده سودمند نسل جوان جهت بهبودی شرایط زندگی از داستان پیامبران و زندگی جوانان که در قرآن کریم به عنوان بهترین ها معرفی شده اند.

فهرست منابع و مآخذ

1. ابن شاهين, أبو حفص عمر بن أحمد بن عثمان بن أحمد بن محمد بن أيوب بن أزداد البغدادي, الترغيب في فضائل الأعمال ناشر, دار الكتب العلمية, بيروت, لبنان, سال نشر 2004م
2. ابن عا بدين, محمد أمين بن عمر بن عبد العزيز عابدين الدر المختار, ناشر دار الفكر-بيروت, سال نشر 1412هـ - 1992م
3. ابن فارس, أحمد بن فارس بن زكرياء القزويني الرازي, أبو الحسين, معجم مقاييس اللغة, ناشر دار الفكر, سال نشر 1399هـ - 1979م.
4. ابن قيم الجوزيه, شمس الدين ابو عبدالله محمد؛ مدارج السالكين؛ الطبعة الأولى, بيروت: دارالكتب العربية, 1990م.
5. ابن كثير, أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير القرشي البصري ثم الدمشقي, تفسير القرآن العظيم, - ابن كثير, ناشر, دار طيبة للنشر والتوزيع سال نشر 1999 م
6. ابن كثير, أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير القرشي البصري ثم الدمشقي, قصص الأنبياء, محقق مصطفى عبد الواحد, ناشر: ناشر دار التاليف, القاهرة طبع اول: 1388 هـ
7. ابن منظور, أبو الفضل, جمال الدين ابن منظور الأنصاري الرويفعي الإفريقي, لسان العرب, محمد بن مكرم بن علي, ناشر دار صادر - بيروت سال نشر 1414 هـ
8. أبو الليث نصر بن محمد بن أحمد بن إبراهيم السمرقندي, بحر العلوم, ناشر دار القلم, بيروت, سال نشر 2002م.
9. أبو منصور, محمد بن أحمد بن الأزهرى الهروي, تهذيب اللغة, ناشر, دار إحياء التراث العربي - بيروت, سال نشر 2001م

10. أزهري أحمد محمود , رسالة عاجلة إلى الشباب المسلم , ناشر دارالفكر - بيروت سال نشر 2004م .
11. إسماعيل حقي بن مصطفى الإستانبولي الحنفي الخلوئي , المولى أبو الفداء , روح البيان , ناشر دار الفكر , بيروت , سال نشر 2002م
12. أبو حيان التوحيدي، علي بن محمد بن العباس , الصداقة والصديق , ناشر , دار الفكر المعاصر - بيروت لبنان , 1998 م
13. الأصفهاني أبو القاسم الحسين بن محمد مشهور به راغب , المفردات في غريب القرآن , ناشر دار القلم ، دمشق بيروت , سال نشر 1412 هـ .
14. آل جار الله , عبدالله بن جار الله بن ابراهيم , دور الشباب المسلم في الحياه , ناشر دار الكتب بيروت , 2004م .
15. الأندلسي , أبو حيان محمد بن يوسف بن علي بن يوسف بن حيان أثير الدين , البحر المحيط في التفسير ناشر دار الفكر - بيروت , سال نشر 1420 هـ
16. آلوسي ، سيد محمود ، روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني , ناشر , دار الكتب العلمية - بيروت سال نشر 1415ق
17. البُستِي , محمد بن حبان بن أحمد بن حبان بن معاذ بن مَعْبِدْ ، التميمي ، أبو حاتم ، الدارمي ، صحيح ابن حبان , ناشر , مؤسسة الرسالة - بيروت , سال نشر 1993م
18. بغوي , أبو محمد حسين بن مسعود , معالم التنزيل في تفسير القرآن , تفسير البغوي , سال نشر 1320ق
19. باني , كاشاني , محمد رضا , جوانان و مسائل ازدواج و تربيت فرزند , ناشر ماهرخ , سال نشر 1385 .
20. البخاري , محمد بن اسماعيل البخاري , صحيح البخاري , ناشر , دار الفكر بيروت سال نشر 1999م

21. بيضاوى, ناصر الدين أبو سعيد عبد الله بن عمر بن محمد الشيرازي البيضاوي, أنوار التنزيل وأسرار التأويل, ناشر, دار إحياء التراث العربي - بيروت, سال نشر 1418 هـ
22. الترمذي, محمد بن عيسى بن سورة بن موسى بن الضحاك, سنن الترمذي, ناشر مصطفى البابي الحلبي - مصر سال نشر 1975م
23. التونسي, محمد الطاهر بن محمد بن محمد الطاهر بن عاشور التونسي, التحرير والتنوير, ناشر الدار التونسية للنشر - تونس, سال نشر 1984 هـ
24. جعفریان, رسول, پژوهشی در باره نقش دینی و اجتماعی قصه جوانان در تاریخ اسلام, ناشر باغ ابریشم, سال نشر 1370.
25. الجوزي, جمال الدين أبو الفرج عبد الرحمن بن علي بن محمد, زاد المسير في علم التفسير, ناشر, دار الكتاب العربي - بيروت, سال نشر 1422 هـ
26. الخازن, علاء الدين علي بن محمد بن إبراهيم بن عمر الشيعي أبو الحسن, مشهور به خازن, تفسير الخازن, لباب التأويل في معاني التنزيل ناشر دار الكتب العلمية - بيروت, سال نشر 1415 هـ
27. حمد احمدى, روان شناسى نوجوانان و جوانان, ناشر مشعل, اصفهان سال نشر 1382
28. خرم دل, مصطفى, تفسير نور, ناشر چاپ اول احسان, سال نشر, 1388 هـ ش.
29. ديوبندى, محمد شفيح, مترجم, محمد يوسف حسين پور, تفسير معارف القرآن, ناشر شيخ الاسلام احمد, سال نشر 1385 هـ
30. الرازي, أبو عبد الله محمد بن عمر بن الحسن بن الحسين التيمي, مفاتيح الغيب = التفسير الكبير,

ناشر، دار إحياء التراث العربي - بيروت سال نشر
1420 هـ

31. رشد اجتماعي برای جوانان و خوانواده ها،

ناشر سيمای نظری، تهران، سال نشر 1365 هـ ش

32. زبيدي، محمد بن محمد بن عبد الرزاق

الحسيني، أبو الفيض، الملقب بمرتضى، تاج

العروس من جواهر القاموس، ناشر دار الهداية،

سال نشر 2002م

33. زرکلی، خير الدين بن محمود بن محمد بن علي

بن فارس الاعلام ناشر، دار العلم للملايين طبع 15

سال نشر 2002م.

34. زكريا صبحي زين الدين، التوجيه النبوي

للشباب، ناشر القلم، سال نشر 2011م

35. زمخشری، أبو القاسم محمود بن عمرو بن أحمد،

الزمخشري جار الله، الكشاف عن حقائق غوامض التنزيل

ناشر، دار الكتاب العربي - بيروت، سال نشر 1407

هـ

36. السجستاني، ابو داود سليمان بن الشعث، سنن

ابي داود، نشر دار الكتب عربي بيروت 2002م

37. السعدي، عبد الرحمن بن ناصر بن عبد الله،

تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان، ناشر

مؤسسة الرسالة، سال نشر 2000م

38. سيد قطب، في ظلال القرآن، ناشر دار الشروق،

بيروت - لبنان، سال نشر 1985م.

39. السيوطي، جلال الدين محمد بن أحمد المحلي،

وجلال الدين عبد الرحمن بن أبي بكر، تفسير

الجلالين، ناشر دار الحديث - القاهرة، سال نشر

2002م

40. السيوطي، عبد الرحمن بن أبي بكر، جلال الدين

السيوطي، الدر المنثور، ناشر، دار الفكر -

بيروت سال نشر 1998م.

41. الشعراوى، محمد متولى الشعراوى، تفسير الشعراوى - الخواطر، ناشر، مطابع أخبار اليوم، سال نشر 1997 م)
42. الشعال، محمد خير، سلسله قضايا الشباب، ناشر، دار أفنان سوريه، دمشق، سال نشر 2004.
43. شفيعى، حسن، عشق و جلوه های جوانى، موسسه فرهنگى ناشرى فروزان، سال نشر 1375 هـ
44. الشنقيطي، محمد الأمين بن محمد المختار بن عبد القادر الجكني، أضواء البيان فى إيضاح القرآن بالقرآن، دار الفكر للطباعة و النشر و التوزيع بيروت - لبنان، سال نشر 1995م.
45. الشوكانى، محمد بن علي بن محمد بن عبد الله الشوكانى اليمنى، فتح القدير، ناشر، دار ابن كثير، دار الكلم الطيب - دمشق، بيروت سال نشر 1414 هـ
46. شهرى، محمد محمدى رى، حكمت نامه جوان، ناشر دار الحديث، سال نشر 1389 هـ ش.
47. شهاب الدين محمود بن عبد الله، الانسان بين الحقايق القرآنيه و معارف طبيه، الأوسى،
48. الشيبانى، ابو عبدالله احمد بن محمد بن حنبل بن هلال بن اسد الشيبانى مسند احمد بن حنبل، نشر عالم الكتب بيروت ط 1338
49. الصابونى محمد علي، صفوة التفاسير، ناشر دار الصابونى، القاهرة سال نشر، 1417 هـ - 1997م
50. عبدالعزيز الغازى، مشاكل الشباب فى العالم الاسلامى، ناشر الندوه العالميه للشباب الاسلامى، سال نشر 1998م.
51. العباس، أبو حيان التوحيدى، علي بن محمد بن العباس الصداه و الصديق، ناشر دار الفكر المعاصر، بيروت - لبنان، سال نشر 1998م

52. عزت, دروزة محمد, التفسير الحديث, ناشر, دار إحياء الكتب العربية - القاهرة, بدون طبع, مكتبه الشامله.
53. العسقلاني, أحمد بن علي بن حجر أبو الفضل العسقلاني الشافعي, فتح الباري شرح صحيح البخاري, ناشر دار المعرفة - بيروت, سال نشر 1379
54. علوان, عبدالله صالح, دور الشباب في حمل رساله الاسلام, ناشر دار السلام, سال نشر 2004م.
55. عطف ماضى ماضى, التوجيه النبوى للشباب, ناشر دارالمغرب, 2011م..
56. علي بن محمد بن علي الزين الشريف الجرجاني, كتاب التعريفات, ناشر دار الكتب العلمية بيروت, لبنان سال نشر, 1983م
57. على احمد پناهى, عوامل موفقيت جوان از منظر روانشناسى, ناشر تحقيقات قلم, تهران, سال نشر 1384هـ
58. القاضي محمد أحمد كنعان, أزمات الشباب أسباب وحلول, ناشر: دار البشائر - بيروت لبنان, سال نشر 1990م
59. القرطبي, أبو عبد الله محمد بن أحمد بن أبي بكر بن فرح الأنصاري الخزرجي شمس الدين, الجامع لأحكام القرآن = تفسير القرطبي, دار الكتب المصرية - القاهرة سال نشر 1964م
60. القزوينى, محمد با يزيد ابو عبدالله, سـنن ابن ماجه, نشر دار المعرفة بيروت, سال نشر 2002م
61. قرضـاوى, يوسف, اندرزنامه ای پدرانه به جوانان مسلمان, ترجمه فائز ابراهيم محمد, تهران احسان, 1383.
62. قرضـاوى, دكتر يوسف, مسئوليت نسل جوان مسلمان, ترجمه على عزيزى, ناشر مستقبل, افغانستان: كابل, كوتۀ سنگى, ص 11.

63. الطبري، محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب الآملي، أبو جعفر، جامع البيان في تأويل القرآن، ناشر مؤسسة الرسالة، سال نشر 2000 م
64. طباطبائي سيد محمد حسين، الميزان في تفسير القرآن، قم، دفتر ناشر اسلامي جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ پنجم، 1417 ق.
65. طنطاوی، شیخ علی طنطاوی، ترجمه اصغر علی مبارکی، آرمان جوان مسلمان، بدون تاریخ.
66. المبارکفوری، صفی الرحمن المبارکفوری، الرحیق المختوم، ناشر، دار الهلال، بیروت، سال نشر 2004 م ج 1 ص 62
67. محمود متوسل، تفسیر قرآن برای جوان، ناشر، مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، سال نشر 1377 هـ.
68. محمد فواد مطیرات، مکانه الشباب فی الاسلام، الوطن، سال نشر 2002 م.
69. محمد عبدالله، الدرویش، تریبه الشباب الاهداف و الوسائل، ناشر، دار القلم بیروت، سال نشر 2004 م
70. محمدیان، مجید، روش های تربیت نوجوانان و جوانان در اسلام، ناشر قم، سال نشر 1378 هـ
71. مجموعه از نویسندگان، وزارة الأوقاف والشئون الإسلامية، الکویت، الموسوعة الفقهية الكويتية، ناشر، دارالسلاسل - الكويت، سال نشر 1427 هـ.
72. مجموعه ای از علماء تحت اشراف مرکز تحقیقاتی ازهر، التفسیر الوسیط للقرآن الکریم، ناشر، الهيئة العامة لشئون المطابع الأميرية سال نشر 1993 م
73. النسائی، أبو عبد الرحمن أحمد بن شعيب بن علي الخراساني، المجتبی من السنن = السنن الصغرى للنسائی، ناشر، مكتب المطبوعات الإسلامية - حلب سال نشر 1986 م
74. النسفی، أبو البركات عبد الله بن أحمد بن محمود حافظ الدين النسفی، مدارك التنزيل وحقائق

التأويل، ناشر، دار الكلم الطيب، بيروت، سال
نشر 1998م.

75. نيشاپورى، مسلم بن الحجاج أبو الحسن القشيري،
صحيح مسلم، دار إحياء التراث العربي، بيروت بدون
تاريخ

76. الوطبان، عبد الله بن عبد الرحمن الوطبان،
معالم على طريق العفة، ناشر مكتبة الصفدي، سال
نشر 1412 هـ

77. وهبه بن مصطفى الزحيلي، الفقه الاسلامي و
أدلته، ناشر، دار الفكر، سوریه - دمشق سال نشر
2008م

78. الهروي، محمد الأمين بن عبد الله الأرمي
العلوي، تفسير حدائق الروح والريحان في روابي
علوم القرآن، ناشر، دار طوق النجاة، بيروت -
لبنان سال نشر 1421 هـ - 2001 م

79. الهلالي، أبو شكيب محمد تقي الدين بن عبد
القادر الهلالي، أخلاق الشباب المسلم، ناشر،
الجامعة الإسلامية، سال نشر 1968.

ويب سايت های اجتماعی

www.marifalquran.com

www.islamway.com

www.sultan.org

www.wikifiqi.com

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af